

ההגבל של העליון

בניגוד לכוונת המחוקק, מונע בית המשפט העליון הגשת ערעורים על החלטות ביניים של בית הדין להגבלים

עסקיים. התוצאה אבסורדית ולעיתים פוגעת בצורה קשה בצדדים / עו"ד טל מישר

בפועל, למצבים בהם על אף שמדובר בהחלטה מהותית המסיימת את הדין, ושדחיית אפשרות הערעור עליה לסוף ההליך מייטרת את אפשרות הערעור, לא ניתן לערער עליה מאחר שמבחינה פורמלית היא נחשבת להחלטת ביניים.

במקרים רבים, התוצאה היא ביטול זכות הערעור על החלטה ונזקים כספיים ואחרים. ודוק: במרבית המקרים בהם דחה בית המשפט העליון ערעורים בהתאם להלכה אותה קבע, ההליכים ממילא התנהלו במשך שנים רבות, וכך הרצינות של זירוז ההליך כלל לא התקיים.

כך, לדוגמא, מצב בו החלטת בית הדין אינה מנומקת ונאמר בה, כי הנימוקים יינתנו בשלב מאוחר יותר. במצב דברים זה, ההלכה שיצאה מלפני בית המשפט העליון עלולה להוביל לכך שהגוף כנגדו ניתנה החלטת ביניים ללא הנימוקים, יאלץ לפעול בהתאם לה במשך חודשים או אף שנים, בלא שהוא יכול לערער עליה. ייתכן שבמועד שבו יינתנו הנימוקים הערעור כבר יתייתר, שכן בפועל ישתנו הדברים בהתאם לפסק הדין – הלא מנומק – ולא יהיה ניתן להחזיר את הגלגל לאחור.

דוגמא אחרת: החלטת הביניים של בית הדין להגבלים היא בנוגע למינוי מומחה. אי מתן אפשרות לערער על עצם המינוי, יוביל לעבודה רבה המושקעת על ידי המומחה (הכרוכה בעלות משמעותית), כאשר אין כל משמעות לאמירה שיהיה ניתן לערער על המינוי בסוף ההליך, באשר המינוי כבר יצא אל הפועל.

תוצאת הדברים היא אבסורדית. דווקא מקום בו לשון המחוקק קובעת, כי קיימת זכות ערעור על החלטות בית הדין, פירש בית המשפט העליון את הדברים באופן שלא רק שאין זכות ערעור על החלטות הנחשבות פורמליות כהחלטות ביניים, אלא אין אף רשות ערעור על החלטות אלו.

אליבא דיד, הגיעה השעה שתשתנה ההלכה, באופן שבמקרים בהם מדובר בהחלטת ביניים מהותית, שאי מתן אפשרות ערעור עליה מיד עם הינתנה ייתר את היכולת לערער עליה בסוף ההליך, ותאפשר הגשת ערעור או בקשת רשות ערעור, כנהוג בכל ההליכים האזרחיים. ///

חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 קובע הן כללים בדין המהותי והן כללים בסדרי הדין. הרצינות שבקביעת סדרי דין מיוחדים – מהירים וגמישים יותר – כעולה מהצעת החוק, הוא ל"אפשר גמישות בדין ובהפעלת שיקול הדעת".

הלכה פסוקה היא, שלא ניתן לערער על החלטה, לא בזכות ואף לא ברשות, אלא על פי חוק. המסגרת החוקית היחידה שעל פיה ניתן לערער על החלטות בית הדין להגבלים עסקיים, היא זו שנקבעה בסעיף 39 לחוק ההגבלים העסקיים: "בעל דין שנפגע מהחלטת בית הדין... או מהיתר זמני שנתן אב בית הדין... רשאי לערער עליהם לפני בית המשפט העליון... ערעור על צו ביניים, על החלטת בית הדין בערר לפי סעיף 43 או על היתר זמני, יידון לפני שופט יחיד אלא אם קבע נשיא בית המשפט העליון אחרת".

קריאת הוראת החוק מובילה למסקנה, כי המ"חוקק קבע שניתן לערער בזכות על כל החלטה של בית הדין (וזאת להבדיל מסדרי הדין הרגיל, לפיהם על החלטת ביניים של בית משפט אין זכות ערעור אלא רק אפשרות להגיש בקשת רשות ערעור). אלא שפסיקת בית המשפט העליון לא פירשה זאת כך.

בפרשת אוסם קבע בית המשפט העליון, כי "החלטת בית הדין" שעליה ניתן לערער, היא אך ורק החלטה סופית המסיימת את הדין בפני בית הדין ואין היא משתרעת על החלטות שאין בהן סיום הדין. בית המשפט העליון שב על הלכה זו במספר הזדמנויות (ע"א 1747/00; ע"א 10855/07).

העיקרון המנחה את פסיקת בית המשפט העליון הוא לכאורה הגיוני: דיונים "הגבלים" אמורים, מעצם מהותם המסחרית, להיפתר תוך זמן קצר, ובית המשפט ביקש למנוע התמשכות ההליכים על ידי מתן אפשרות לערער על כל החלטת ביניים. לשיטת בית המשפט, זכותו של בעל הדין אינה נפגעת, באשר הוא תמיד יכול לערער על אותה החלטת ביניים במסגרת ערעור על פסק הדין הסופי.

אלא שפרשנות זו עלולה להביא, וכבר הביאה

פרשנות ביהמ"ש העליון עלולה להביא, וכבר הביאה בפועל, למצבים בהם על אף שמדובר בהחלטה מהותית המסיימת את הדין, ושדחיית אפשרות הערעור עליה לסוף ההליך מייטרת את אפשרות הערעור, לא ניתן לערער עליה מאחר שמבחינה פורמלית היא נחשבת להחלטת ביניים

הכותבת עוסקת בתחום ההגבלים העסקיים הליטיגציה במשרד אגמון ושות'